

Hoe ziet een toekomstbestendige maïsteelt eruit? Met die vraag hield onderzoeker Brigitte Kroonen zich bezig toen ze werd ingehaald door de regelgeving. Dit wordt het eerste jaar waarin het verplicht is om na de teelt van snijmaïs op zand- en lössgrond vóór 1 oktober een vanggewas te zaaien. "Het was beter geweest als de keus door de sector zelf was gemaakt, omdat iedereen er dan meer van overtuigd zou zijn dat het werkt."

"Nog geen passend advies dat succes garandeert"

Brigitte Kroonen, onderzoeker bij Wageningen UR, Open Teelten Vredepeel

Een optimale opbrengst, in combinatie met een maïsteelt die door de maatschappij wordt geaccepteerd, daar draait het in de toekomstbestendige maïsteelt om. Hoe dit er dan uitziet, onderzoekt Kroonen samen met haar collega's en de sector in het project Grondig Boeren met Maïs, dat in 2017 van start ging in Noord-Brabant en een jaar later in Limburg. Ook daarin speelt het optimaliseren van de teelt van een vanggewas ofwel groenbemester een belangrijke rol. Nu zijn ze echter ingehaald door de wetgeving.

Wat is het probleem dat is ontstaan door de nieuwe wetgeving?

"De wetgeving heeft het project Grondig Boeren met Maïs ingehaald. Wij zijn in 2017 van start gegaan, waarna zich al vlot donkere wolken samenpakten boven de maïsteelt. Dit gebeurde via de extra maatregelen die voortkomen uit het zesde actieprogramma Nitraatrichtlijn, waaronder de verplichting om op zand- en lössgrond het al verplichte vanggewas na maïs nu vóór 1 oktober in te zaaien. Maïs staat te boek als een gewas dat gevoelig is voor uitspoeling. Dit is inherent aan de teelt van maïs, omdat dit gewas na de bloei stopt met de opname van stikstof. De stikstof die op dat moment nog aanwezig is en de nog vrijkomende stikstof kunnen dan mogelijk uitspoelen. Het optimaliseren van de teelt van het vanggewas is een goede mogelijkheid om de stikstof die na de teelt nog over is te behoeden voor uitspoeling. Daarnaast kun je de 'gevangen' mineralen weer benutten in een volgende teelt."

Waarom is het telen van een vanggewas ofwel groenbemester belangrijk?

"Bij het zoeken naar een toekomstbestendige maïsteelt hebben wij onder meer het optimaliseren van de teelt van een vanggewas - of beter gezegd de teelt van een groenbemester - benoemd. Naast het zoveel mogelijk behoeden van reststikstof voor uitspoeling draagt het telen van een groenbemester bij aan een grotere aanvoer van organische

stof, het verbeteren van de doorworteling van de bodem, onkruidonderdrukking, het voorkomen van wind- en watererosie et cetera. Optimaliseren van de bodemkwaliteit draagt bij aan een toekomstbestendiger maïsteelt."

"Wat het ene jaar werkt, werkt het andere jaar niet altijd"

Wat vind je van de datum 1 oktober?

"Vanuit Brussel heeft de overheid de opdracht gekregen om te voldoen aan de eisen van de Nitraatrichtlijn van 50 milligram nitraat in het grondwater. Blijkbaar hebben de aanscherping van de gebruiksnormen en de verplichte teelt van het vanggewas niet geleid tot het halen van deze norm. In Grondig Boeren met Maïs willen we laten zien hoe dit wel kan worden gerealiseerd met behoud van opbrengst. Nieuwe teeltstrategieën, die samen met de praktijk zijn bedacht, worden vergeleken. Daarbinnen worden ook maatregelen aangereikt om het vanggewas meer tijd te geven om zich te ontwikkelen. De keus voor vroegere maïsrassen, gevolgd door een vroege inzaai van het vanggewas, is er daar één van. Je kunt ook kiezen voor onderzaai van gras. Het koppelen van een vaste datum aan het telen van een vanggewas maakt het echter heel lastig. De uitvoering van deze maatregel - en daarmee het beoogde resultaat - kan dan in het gedrang komen. De teelt van vroege maïsrassen is namelijk geen garantie voor een vroege oogst. Het hangt uiteindelijk van het aantal zonuren af, in combinatie met vocht. In 2015 kwam de maïs in het noorden van Nederland bijvoorbeeld niet aan rijpen toe en al helemaal niet voor 1 oktober."

Wat kan het gevolg zijn van een vaste datum voor de inzaai van een groenbemester?

"Om dan toch aan de verplichting te voldoen, wordt de maïs onvoldoende rijp geoogst en zijn de loonwerkers overbevraagd in de laatste week van september. Is de (vroege) maïs

Brigitte Kroonen

Regio-onderzoeker Zuidoost-Nederland aan de Wageningen University & Research (WUR) Open Teelten Vredepeel. Sinds 2017 is zij betrokken bij het project Grondig Boeren met Maïs. Haar specialisatie is Bodem en Bedrijfsystemen.

wel tijdig rijp, maar zijn de omstandigheden rond de oogst of de inzaai van het vanggewas ongunstig, dan bestaat het risico dat de bodem te zwaar wordt belast om aan de 1 oktober-verplichting te voldoen, met alle gevolgen van dien voor de bodemkwaliteit. Een andere optie is de hoofdteelt van graan na maïs. Dan is er ruimte tot 31 oktober om deze in te zaaien. Op de lössgronden, waar al veel graan wordt geteeld, is dit zeker de overweging waard. In het zuidoostelijk zandgebied wordt momenteel weinig graan geteeld en zal niet snel voor deze oplossing worden gekozen.”

Wat is de oplossing voor het dilemma waarmee loonwerkers en boeren te maken krijgen?

“Die is er nog niet. Er is geen robuust systeem, geen passend advies dat je iedereen kunt geven en succes garandeert. Wat we hebben gezien, is dat wat het ene jaar werkt het andere jaar niet altijd werkt. Adviseurs en loonwerkers worstelen hier ook mee. Wel is het zo dat wanneer ondernemers vanuit zichzelf een keus maken om iets te gaan doen waarvan ze overtuigd zijn, het vaak wel lukt. Wanneer het door regelgeving wordt opgelegd, gebeurt het omdat het moet. Voor een duurzamere maïsteelt is daarnaast meer kennis en ervaring nodig en daar zouden we meer tijd voor moeten krijgen.”

“Wat we nu weten, is dat er veel maatwerk nodig is”

Wat is jouw advies aan degenen die hiermee te maken krijgen?

“Doe het op de manier waarvan je nu het beste eindresultaat verwacht, want daar win je het meeste mee. Kies voor een goede hoeveelheid zaaizaad, een goede machine die de kieming van gras bevordert en een onkruidbestrijding die past bij het desbetreffende perceel en de gekozen methode. Dan heb je er alles aan gedaan om een goed resultaat te verkrijgen. De weersomstandigheden - onder andere droogte - en de groeisnelheid van de maïs bepalen verder of de onderzaai slaagt. Bij een hoge onkruiddruk of moeilijke onkruiden is het aan te raden om niet te kiezen voor onderzaai van gras. Nazaai is dan een betere keus. De rassenkeuze moet dan wel worden aangepast.”

Hoe kijk je verder tegen de toekomst van de maïsteelt aan?

“In februari vindt de evaluatie plaats van de demo's en proeven op Vredepeel. Bij Grondig Boeren met Maïs zijn we samen opgetrokken met loonwerkers, veehouders en adviseurs. Daarbij ligt de focus op organische stof, nutriëntenefficiëntie en vruchtwisseling of een combinatie ervan. Het doel is zeker ook kijken naar het behoud van opbrengst bij de lagere bemestingsnormen. Wat we nu weten, is dat er veel maatwerk nodig is. Ook blijkt dat niet bij iedereen de laatste kennis op gebied van bemesting aanwezig is. Wat ook helpt, is eens kritisch de vroege rassen vergelijken met latere rassen. De opbrengsten blijken niet altijd ver uit elkaar te liggen. Een goed overleg tussen loonwerker en veehouder - plus eventueel een adviseur - is aan te raden om tijdens het seizoen niet voor verrassingen te komen staan.”

TEKST & FOTO: Herma van den Pol